

JOSIP VIDMAR

Deset let po Vidmarju

Pred desetimi leti je umrl Josip Vidmar, eden najvplivnejših literarnih kritikov preteklega stoletja, človek načel, nasprotij in trdovratnih mnenj, ki je buril duhove vse svoje življenje. Med drugim je bil (leta 1933) soustanovitelj in prvi urednik revije Sodobnost. V desetih letih od njegove smrti se je marsikaj spremenilo in njegov status (za nekatere vprašljiv že mnogo prej) gotovo ni več, kar je bil. Zanimalo nas je, kako o njem danes razmišljajo sodobni slovenski kritiki, literarni teoretiki in pisatelji, zato smo jih nekaj čez trideset poprosili za kratka mnenja. Želeli smo dobiti odgovore na naslednja vprašanja: Kakšna je danes podoba Josipa Vidmarja kot dolga leta glavnega literarnega in gledališkega kritika, esejista, prevajalca, pa tudi kot v svojem času nedvomne kulturno-politične avtoritete? S katerimi vidiki svojega dela je Vidmar najmočnejše ostal v slovenskem literarnozgodovinskem spominu? Ali sta po desetih letih njegova literarnokritiška misel ter intelektualna drža še vedno tako ali drugače prisotni in tvorjni? Je bilo njegovo prvo obdobje ("mladi Vidmar") med obema vojnama za literarno tvornost pomembnejše kot kasnejše ("stari Vidmar"), ko se je zelo očitno povezal z oblastjo?

Odziv je bil skromnejši, kot smo pričakovali. Nekateri (starejši) povabljeni so kot razlog za nesodelovanje navedli osebne spore z Vidmarjem, zaradi katerih raje ne bi obujali spominov nanj. Drugi so o njem napisali že toliko, da bi se morali ponavljati. Nekateri so vabilo preprosto ignorirali. Ves čas pa se je v uredniku krepil občutek, da mnogi, predvsem mlajši pisci

in kritiki, ki z Vidmarjem niso imeli opravka, o njem skoraj nič ne vedo. Ali pa jih kratkomalo ne zanima. Vprašanja so zvenela kod domača naloga, ki bi se ji raje izognili. In so se. Med tistimi, ki so se opravičili in navedli sprejemljive razloge, je nekaj zanimivih misli o Vidmarju mimogrede navrgel Andrej Inkret. "Vidim," je med drugim zapisal, "da si Vidmarja danes nekateri mladi želijo nazaj (kot patriarhalnega očeta, ki ve, kaj je prav in kaj narobe?). No, obuditi ga ne bodo mogli niti v kakem drugem telesu. Najbrž pa ga ne bi pogrešali, če bi živeli pod njegovo pezo in če bi vedeli, kako je funkcioniral s svojo avtoriteto." Skratka, eden najvplivnejših slovenskih kritikov po Vidmarju je (če prav razumem njegove besede) sprevidel, da je čas neprizivnih avtoritet minil in da bi kakršen koli "Vidmar" v sedanjih razmerah, ko so literarne sodbe poljubne, površne in večinoma slabo argumentirane, sredi "prijateljskih" tolp, ki čislajo in povzdigujejo "svoje", ostal osamljen čudak, ki bi v postmodernem estetskem pluralizmu prej ali slej obtičal, podobno kot Taras Kermauner, nekje na periferiji. Se motim? Preberimo, kaj menijo dr. Boris Paternu, Ciril Zlobec, Jože Horvat, Igor Bratož in Matej Bogataj.

Urednik

